

**АСАБЛІВАСЦІ АРГАНІЗАЦЫІ АДУКАЦЫЙНАГА
ПРАЦЭСУ ПРЫ ВЫВУЧЭННІ ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАЎ
«БЕЛАРУСКАЯ МОВА» І «БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА»**

1. Вучэбныя праграмы

У 2019/2020 навучальным годзе выкарыстоўваюцца наступныя вучэбныя праграмы:

V–VII класы:

Вучэбныя праграмы для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання. Беларуская мова. Беларуская літаратура. V–IX класы. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2017.

Беларуская мова. VII клас // Зборнік вучэбных праграм для VII класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2017.

Беларуская мова. VII клас // Сборник учебных программ для VII класса учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания. – Минск : Нац. ин-т образования, 2017.

Беларуская літаратура. VII клас // Зборнік вучэбных праграм для VII класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2017.

Беларуская літаратура. VII клас // Сборник учебных программ для VII класса учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания. – Минск : Нац. ин-т образования, 2017.

VIII клас:

Вучэбныя праграмы для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання. Беларуская мова. Беларуская літаратура. VIII клас. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2018.

Беларуская мова. VIII клас // Зборнік вучэбных праграм для VIII класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2018.

Беларуская мова. VIII клас // Сборник учебных программ для VIII класса учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания. – Минск : Нац. ин-т образования, 2018.

Беларуская літаратура. VIII клас // Зборнік вучэбных праграм для VIII класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2018.

Беларуская літаратура. VIII клас // Сборник учебных программ для VIII класса учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания. – Минск : Нац. ин-т образования, 2018.

IX клас:

Вучэбныя праграмы для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання. Беларуская мова. Беларуская літаратура. IX клас. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019.

Беларуская мова. IX клас // Вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання. IX клас. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019.

Беларуская мова. IX клас // Учебные программы по учебным предметам для учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания. IX класс. – Минск : Нац. ин-т образования, 2019.

Беларуская літаратура. IX клас // Вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання. IX клас. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019.

Беларуская літаратура. IX клас // Учебные программы по учебным предметам для учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания. IX класс. – Минск : Нац. ин-т образования, 2019.

Х, XI класы:

Вучэбныя праграмы для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання. Беларуская мова. Беларуская літаратура. Х–XI класы (базавы ўзровень). – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2017.

Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Беларуская мова» для Х класа (павышаны ўзровень) // Вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання. Х клас (павышаны ўзровень). – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2015.

Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Беларуская мова» для Х класа (павышаны ўзровень) // Учебные программы по учебным предметам для учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания. Х класс (повышенный уровень). – Минск : Нац. ин-т образования, 2015.

Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Беларуская мова» для XI класа (павышаны ўзровень) // Вучэбныя праграмы па вучэбных прадметах для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання. XI клас (павышаны ўзровень). – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2016.

Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Беларуская мова» для XI класа (павышаны ўзровень) // Учебные программы по учебным предметам для учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания. XI класс (повышенный уровень). – Минск : Нац. ин-т образования, 2016.

Вучэбная праграма для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання. Беларуская літаратура. X–XI класы (павышаны ўзровень). – Мінск, 2017 // Нацыянальны адукацыйны партал (<http://adu.by>).

Усе вучэбныя праграмы змешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by> *Образовательный процесс. 2019/2020 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / **Беларуская мова, Беларуская літаратура.***

Звяртаем увагу, што ў сувязі з паэтапным пераходам на абноўлены змест адукацыі, накіраваны на рэалізацыю кампетэнтнаснага падыходу, у 2019/2020 навучальным годзе па новых вучэбных праграмах будуць займацца вучні IX класа.

У змест вучэбных праграм унесены наступныя змены.

Вучэбны прадмет «Беларуская мова».

Выдзелены асобныя раздзелы «Тэкст» і «Стылі маўлення», змест якіх складаюць тэмы, што раней вывучаліся ў іншых раздзелах гэтага класа;

зняты аналіз і вызначэнне жанру нарыса ў тэме «Складаназалежныя сказы: будова, значэнне, ужыванне»;

тэма «Складанне плана паведамлення, тэзісаў, канспекта; выступленне з дакладам; абмеркаванне выступленняў» перанесена з раздзела «Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага за год» у раздзел «Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак».

Вучэбны прадмет «Беларуская літаратура».

Вывучэнне беларускай літаратуры ажыццяўляецца па новай вучэбнай праграме на аснове асэнсавання ключавых літаратурных твораў розных культур (сярэдневякоўя, рэнесансу, Новага часу, XX стагоддзя, сучаснай) Аналіз пэўных мастацкіх твораў павінен суправаджацца гісторыка-культурным каменціраваннем (з падключэннем інфармацыі пра сувязі літаратурных твораў з эпохай, выяўленнем закладзеных у іх пазачасавых, вечных каштоўнасцей і іх сучаснага асэнсавання).

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі адукацыйнага працэсу ў адпаведнасці з абноўленымі вучэбнымі праграмамі змешчаны на нацыянальным адукацыйным партале (<https://adu.by> *Образовательный процесс. 2019/2020 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / **Беларуская мова, Беларуская літаратура.***

2. Вучэбныя выданні.

У 2019/2020 навучальным годзе будуць выкарыстоўвацца **новыя вучэбныя дапаможнікі:**

Беларуская мова, 5 клас (аўтары: Г.М. Валочка, В.У. Зелянко, С.В. Мартынкевіч, С.М. Якуба);

Беларуская мова, 9 клас (аўтары: Г.М. Валочка, Л.С. Васюковіч, С.І. Байкова, В.У. Зелянко, С.М. Якуба);

Беларуская літаратура, 9 клас (аўтары: В.У. Праскаловіч і інш.; пад рэд. В.У. Праскаловіч, В.П. Рагойшы).

Асаблівасці новых вучэбных дапаможнікаў заключаюцца ў:

адборы і прад'яўленні мінімальна неабходнага і дастатковага матэрыялу для якаснай адукацыі па вучэбным прадмеце;

наяўнасці заданняў, якія накіраваны на развіццё асобасных, метапрадметных і прадметных кампетэнцый вучняў;

рэалізацыі навігацыйнай функцыі: наяўнасць спасылак на кампаненты ВМК па вучэбным прадмеце, у прыватнасці, электронны адукацыйны рэсурс (далей – ЭАР), змешчаны на нацыянальным адукацыйным партале (<http://e-vedy.edu.by/>).

Доступ да ЭАР ажыццяўляецца праз інтэрнэт. Для выкарыстання ЭАР карыстальніку неабходна зарэгістравацца на нацыянальным адукацыйным партале ў раздзеле «Электронныя адукацыйныя рэсурсы». У навігацыйным апарце вучэбнага дапаможніка выкарыстоўваецца элемент – QR-код (графічная выява спасылкі), які дазваляе атрымаць доступ да ЭАР праз спецыяльны дадаток на электронным планшэце, мабільным тэлефоне.

Звяртаем увагу на тое, што спасылкі на ЭАР у новых вучэбных дапаможніках дазваляюць дыферэнцаваць і індывідуалізаваць адукацыйны працэс, арганізаваць работу з вучнямі з розным узроўнем адукацыйнай падрыхтоўкі і матывацыі да вывучэння вучэбнага прадмета.

Вучэбны матэрыял, які выкладзены ў новых вучэбных дапаможніках, цалкам адпавядае вучэбным праграмам і дастатковы для атрымання адзнак, якія адпавядаюць усім пяці ўзроўням засваення вучэбнага матэрыялу. Настаўнік мае магчымасць выбару творчых заданняў, якія адпавядаюць пазнавальным магчымасцям вучняў.

Звяртаем увагу, што на ўроках беларускай мовы ў час вывучэння ў VI класе раздзела «Склад слова. Словаўтварэнне і арфаграфія» неабходна карыстацца вучэбным дапаможнікам для V класа, які выдадзены ў 2014 годзе (частка II); у VII класе ў час вывучэння раздзела «Дзеяслоў» – вучэбным дапаможнікам для VI класа (*электронныя версіі вучэбных дапаможнікаў змешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <http://e-padruchnik.edu.by/>*).

Да вучэбных дапаможнікаў «Беларуская літаратура. 5 клас» і «Беларуская літаратура. 6 клас» на нацыянальным адукацыйным партале (<http://adu.by>) размешчаны матэрыялы, неабходныя для выканання прапанаваных у дапаможніках творчых заданняў (ілюстрацыйны матэрыял, аўдыя- і відэазапісы). Дадатковае

выкарыстанне ЭАР спрыяе значнаму пашырэнню адукацыйных магчымасцей вучэбных дапаможнікаў.

Поўная інфармацыя аб вучэбна-метадычным забеспячэнні адукацыйнага працэсу па вучэбных прадметах «Беларуская мова» і «Беларуская літаратура» да 2019/2020 навучальнага года размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by> *Образовательный процесс. 2019/2020 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / **Беларуская мова, Беларуская літаратура.***

3. Арганізацыя адукацыйнага працэсу на павышаным узроўні (VIII–IX класы)

На II ступені агульнай сярэдняй адукацыі вучэбныя прадметы «Беларуская мова» і «Беларуская літаратура» могуць вывучацца на павышаным узроўні. Дадатковыя вучэбныя гадзіны (1 або 2 на тыдзень) мэтазгодна выкарыстоўваць на арганізацыю і стымуляванне вучэбнай дзейнасці вучняў па авалоданні ведамі, умениямі і навыкамі, набывшымі ў выніку дзейнасці, на развіццё якасцей асобы, творчых здольнасцей і фарміраванне на гэтай аснове прадметных, метапрадметных і асобасных кампетэнцый.

Табліца 1

Рэкамендацыі па вывучэнні вучэбнага прадмета «Беларуская мова» на павышаным узроўні ў VIII класе

Раздзел вучэбнай праграмы	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (базавы ўзровень)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, 1 гадзіна)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, 2 гадзіны)	Заўвагі (выкарыстанне дадатковых гадзін)
Роля беларускай мовы ў развіцці нацыянальнай культуры	1	2	2	Аналіз афарыстычных выказванняў пра родную мову, яе ролю ў жыцці грамадства, развіцці нацыянальнай культуры. Складанне слоўнічка адметных слоў беларускай мовы (нацыянальна маркіраваныя словы: назвы рэалій беларускай культуры, гаваркія, безэквівалентныя словы і інш.). Складанне з гэтымі словамі словазлучэнняў, сказаў, тэкстаў
Тэкст	1	2	4	Паглыбленне паняцця пра тэкст і яго лінгвістычныя асаблівасці на ўзроўнях зместу (тэматычнае адзінства), функцыі (стылістычнае адзінства) і формы;

				удасканаленне ўменняў вызначаць прыметы тэксту, сродкі і спосабы сувязі сказаў і частак тэксту, уменняў ствараць вусныя і пісьмовыя выказванні розных тыпаў, стыляў і жанраў з улікам камунікатыўнай задачы
Паўтарэнне вывучанага ў V–VII класах	2	3	4	Выкананне розных відаў моўнага разбору (фанетычнага, марфемнага, словаўтваральнага, марфалагічнага, сінтаксічнага), тэставых заданняў. Работа са слоўнікамі: вызначэнне значэнняў слоў і фразеалагізмаў, падбор сінонімаў, антонімаў і інш.
Стылі маўлення	2	3	4	Паглыбленне паняцця пра стылі маўлення і стылеўтваральную ролю самастойных і службовых часцін мовы; замацаванне ўменняў вызначаць стыль тэкстаў, іх моўныя асаблівасці, ролю самастойных і службовых часцін мовы ў стварэнні тэкстаў розных стыляў маўлення, уменняў складаць тэксты пэўнага стылю і жанру
Сінтаксіс пунктуацыя і	1	2	2	Знаходжанне ў тэкстах словазлучэнняў і сказаў розных відаў, аналіз іх будовы, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку. Складанне словазлучэнняў і сказаў паводле прапанаваных схем
Словазлучэнне	4	6	8	Замацаванне тэрэтычнага матэрыялу; выпрацоўка ўменняў знаходзіць словазлучэнні ў тэксце, выяўляць галоўнае слова, групаваць словазлучэнні паводле будовы і значэння, ствараць і разгортваць словазлучэнні з рознымі відамі сінтаксічнай сувязі, перакладаць сказы (тэксты) з адметнымі беларускімі словазлучэннямі, адрозніваць свабодныя і несвабодныя словазлучэнні, дакладна перадаваць змест прачытанага тэксту з выкарыстаннем апорных словазлучэнняў, выконваць сінтаксічны разбор словазлучэнняў
Просты сказ	23	35	46	Замацаванне ведаў вучняў пра парадыгму простых сказаў, іх будову, значэнне і ўжыванне; удасканаленне ўменняў выяўляць простыя (двухсастаўныя, аднасастаўныя, няпоўныя) сказы ў тэксце, аналізаваць іх будову, ствараць вусныя і пісьмовыя выказванні з выкарыстаннем простых сказаў розных відаў у адпаведнасці з пэўнай камунікатыўнай мэтай; удасканаленне навыкаў сінтаксічнага разбору простага сказа
Ускладнены сказ	32	46	62	Замацаванне паняцця пра ўскладнены сказ (будова, значэнне, ужыванне);

				удасканаленне ўменняў выяўляць ускладненыя сказы (з аднароднымі і адасобленымі членамі, звароткамі, пабочнымі словамі і ўстаўнымі канструкцыямі, параўнальнымі зваротамі) у тэксце, аналізаваць іх будову, ствараць вусныя і пісьмовыя выказванні з выкарыстаннем ускладненых сказаў розных відаў у адпаведнасці з пэўнай камунікатыўнай мэтай; удасканаленне навыкаў сінтаксічнага разбору ўскладненага сказа
Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага за год	2	2	4	Падагульненне і сістэматызацыя ведаў; удасканаленне ўменняў і навыкаў вучняў па вывучаных раздзелах і тэмах. Сінтаксічны разбор словазлучэнняў і сказаў
Рэзервовыя гадзіны	2	4	4	Рэзерв вучэбнага часу настаўнік можа выкарыстаць па сваім меркаванні на развіццё маўлення вучняў
Усяго:	70	105	140	

Табліца 2

Рэкамендацыі па вывучэнні вучэбнага прадмета «Беларуская мова» на павышаным узроўні ў IX класе

Раздзел вучэбнай праграмы	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (базавы ўзровень)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, 1 гадзіна)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, 2 гадзіны)	Заўвагі (выкарыстанне дадатковых гадзін)
Беларуская мова ў сям'і славянскіх моў і моў народаў свету	1	2	2	Замацаванне ўменняў выяўляць спецыфічныя рысы беларускай мовы, якія адрозніваюць яе ад іншых славянскіх моў, ствараць вусныя выказванні пра славянскія мовы, уласныя тэксты-разважанні пра месца беларускай мовы сярод іншых славянскіх моў і моў народаў свету
Тэкст	2	4	5	Замацаванне ўменняў вызначаць прыметы тэксту, спосабы і сродкі сувязі сказаў і частак тэксту, падбіраць сінтаксічныя сінонімы да розных сінтаксічных адзінак, ствараць тэксты рознай жанрава-стылістычнай прыналежнасці з выкарыстаннем сказаў рознай будовы і

				прызначэння
Паўтарэнне	3	6	5	Замацаванне ўменняў ставіць знакі прыпынку ў сказах ускладненай будовы, вызначаць тып тэкстаў, выяўляць у іх апорныя словы і словазлучэнні, сродкі сувязі сказаў і лагічных частак, ствараць выказванні з выкарыстаннем апорных слоў і словазлучэнняў; удасканаленне навыкаў сінтаксічнага разбору простых сказаў
Стылі маўлення	1	2	3	Паглыбленне паняцця пра стылі маўлення і стылеўтваральную ролю самастойных і службовых часцін мовы; замацаванне ўменняў вызначаць стыль тэкстаў, іх моўныя асаблівасці, ролю самастойных і службовых часцін мовы ў стварэнні тэкстаў розных стыляў маўлення, складаць тэксты пэўнага стылю і жанру
Складаны сказ	4	6	8	Замацаванне ведаў вучняў пра складаны сказ; удасканаленне ўменняў ставіць знакі прыпынку на мяжы частак складаных сказаў, складаць самастойныя складаныя сказы розных тыпаў, уключаць іх у самастойныя выказванні тыпу разважання, рабіць падрабязны пераказ тэкстаў
Складаназлучаныя сказы	7	10	14	<p>Замацаванне ведаў вучняў пра складаназлучаныя сказы; удасканаленне ўменняў выяўляць складаназлучаныя сказы ў тэкстах, правільна інтанаваць, складаць самастойныя складаназлучаныя сказы, выкарыстоўваць іх у вусных і пісьмовых выказваннях, правільна інтанаваць і ставіць знакі прыпынку, перабудоўваць простыя сказы з аднароднымі выказнікамі ў складаназлучаныя, складаназлучаныя – у простыя; удасканаленне навыкаў сінтаксічнага разбору складаназлучаных сказаў.</p> <p>Удасканаленне ўменняў перакладаць тэксты з рускай мовы на беларускую, рабіць пісьмовыя паведамленні з апісаннем моўных з'яў</p>
Складаназалежныя сказы	14	18	28	Замацаванне ведаў вучняў пра складаназалежныя сказы з рознымі відамі даданай часткі; удасканаленне ўменняў складаць самастойныя складаназалежныя сказы, выкарыстоўваць іх у вусным і пісьмовым маўленні, правільна інтанаваць і ставіць знакі прыпынку, перабудоўваць простыя сказы з адасобленымі членамі ў складаназалежныя; удасканаленне навыкаў сінтаксічнага разбору складаназалежнага сказа.

				Удасканаленне ўменняў перакладаць з рускай мовы на беларускую тэксты публіцыстычнага стылю
Бяззлучнікавыя складаныя сказы	12	16	24	<p>Замацаванне паняцця пра бяззлучнікавы складаны сказ; удасканаленне ўменняў выяўляць бяззлучнікавыя складаныя сказы ў тэкстах, вызначаць сінтаксічныя адносіны паміж часткамі, інтанаваць сказы ў адпаведнасці з сэнсам, ставіць знакі прыпынку, ужываць бяззлучнікавыя складаныя сказы ў вусным і пісьмовым маўленні, выконваць сінанімічныя замены сказаў розных відаў; удасканаленне навыкаў сінтаксічнага разбору бяззлучнікавага складанага сказа.</p> <p>Удасканаленне ўменняў пераказваць тэксты, дакладна перадаючы іх змест, будову і моўнае афармленне</p>
Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак	9	14	19	<p>Замацаванне паняцця пра складаны сказ з рознымі відамі сувязі частак; удасканаленне ўменняў выяўляць у тэкстах складаныя сказы з некалькімі відамі сувязі частак, складаць новыя сказы, карыстацца імі ў вусным і пісьмовым маўленні, ставіць знакі прыпынку, перабудоўваць сказы з рознымі відамі сувязі частак у сказы іншай граматычнай структуры; удасканаленне навыкаў сінтаксічнага разбору сказа з рознымі відамі сувязі частак.</p> <p>Замацаванне ўменняў пісаць афіцыйныя паперы (заяву, аўтабіяграфію і інш.). Замацаванне ўменняў складаць план тэксту, тэзісы, канспект, выступаць перад аўдыторыяй, аналізаваць уласнае і чужое выказванне, перакладаць навукова-папулярныя тэксты з рускай мовы на беларускую</p>
Сінтаксічныя канструкцыі з чужой мовай	9	14	19	<p>Замацаванне паняцця пра сінтаксічныя канструкцыі з чужой мовай; удасканаленне ўменняў выяўляць у тэкстах канструкцыі з простага і ўскоснага мовай, інтанаваць іх, вызначаць асаблівасці будовы, выкарыстоўваць у маўленні, ставіць знакі прыпынку, карыстацца цытатамі ў адпаведнасці з мэтай і характарам выказвання, замяняць простую мову ўскоснай і наадварот.</p> <p>Удасканаленне ўменняў рыхтаваць тэксты дыскусійных выступленняў з цытаваннем першакрыніц</p>
Падагульненне і сістэматызацыя	5	8	8	Падагульненне і сістэматызацыя ведаў; удасканаленне ўменняў і навыкаў вучняў па

вывучанага за год				вывучаных раздзелах і тэмах. Сінтаксічны разбор сказаў рознай будовы
Рэзервовыя гадзіны	3	5	5	Рэзерв вучэбнага часу настаўнік можа выкарыстаць па сваім меркаванні на развіццё маўлення вучняў
Усяго:	70	105	140	

Табліца 3

Рэкамендацыі па вывучэнні вучэбнага прадмета «Беларуская літаратура» на павышаным узроўні ў VIII класе

Раздзел вучэбнай праграмы	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (базавы ўзровень)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, 1 гадзіна)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, 2 гадзіны)	Заўвагі (выкарыстанне дадатковых гадзін)
Уводзіны. Чалавек як галоўны аб'ект увагі мастацкай літаратуры, спосабы яго паказу ў творах	1	1	1	Актуалізацыя ведаў вучняў пра літаратуру як мастацтва слова, пра паэзію і прозу як спосабы паказу жыцця; асэнсаванне паняцця аб трох родах літаратуры (эпічны, лірычны, драматычны); удасканаленне чытацкіх і літаратурна-творчых уменняў
Роды мастацкай літаратуры	7	11	16	Паглыбленне паняццяў <i>тэма, ідэя, праблема твора</i> ; выпрацоўка ўменняў параўноўваць аднатэмныя творы розных аўтараў, вызначаць асаблівасці сюжэтнай, кампазіцыйнай будовы п'есы; развіццё ўменняў назіраць за сродкамі раскрыцця характару ў эпічным творы, выяўляць аўтарскую пазіцыю ў драматычным творы, ствараць вусную характарыстыку герояў праз іх паводзіны і ўчынкі, мастацкія дэталі; удасканаленне навыкаў складання выканальніцкай партытуры верша (п'есы)
Лірычныя жанры	13	19	26	Паглыбленне паняццяў <i>віды, жанры лірыкі, класічныя формы верша, лірычны герой, маналагічная форма лірычных твораў, вершаскладанне, рытміка-</i>

				<p><i>інтанацыйныя і вобразна-выяўленчыя сродкі паэтычнай мовы; замацаванне ўяўленняў вучняў пра народную песню як пра крыніцу лірычнай паэзіі; развіццё ўменняў самастойна аналізаваць тэксты песень у адзінстве іх зместу і формы, параўноўваць аднатэмныя вершы розных паэтаў, назіраць за рухам перажыванняў лірычнага героя з улікам усіх мастацкіх сродкаў (паўтораў, памеру, кампазіцыі, інтанацыі), аналізаваць паэтычны тэкст; набыццё вопыту літаратурна-творчай дзейнасці (дапісванне апошняга радка верша, дапісванне і напісанне твора па апорнай схеме чаргавання радкоў, напісанне вершаў на зададзеную тэму па апорных словах, напісанне трыялета, актавы і інш.); удасканаленне навыкаў выразнага чытання вершаў, розных па змесце, настроі, насычанасці вобразна-выяўленчымі сродкамі мовы; фарміраванне актыўнай грамадзянскай пазіцыі</i></p>
Эпічныя жанры	14	21	30	<p><i>Паглыбленне паняццяў эпас як літаратурны род і яго жанры: навела, апавяданне, аповесць; эпізод, сюжэт, тэма, ідэя, кампазіцыя ў эпічным творы: вобраз-характар і спосабы яго раскрыцця (апісанне ўчынкаў і наводзін, партрэт, пейзаж, мова героя, аўтарская характарыстыка); аўтар-апавядальнік у эпічным творы; выпрацоўка ўменняў вызначаць тэму і ідэю мастацкага твора, параўноўваць характары галоўных герояў; замацаванне ўменняў заўважаць у творы сутыкненне розных жыццёвых філасофій, бачыць супрацьлегласць жыццёвых пазіцый; удасканаленне ўменняў мастацкага пераказу эпізодаў твора; падрыхтоўка невялікіх вусных прэзентацый на адну з прапанаваных тэм, ацэначных выказванняў пра падзеі, намаляваныя ў творы</i></p>
Ліра-эпічныя жанры	6	9	14	<p><i>Паглыбленне паняццяў ліра-эпічных літаратурных жанраў; паэма: сюжэт і кампазіцыя,</i></p>

				<p>лірычныя адступленні, эмацыянальнасць мовы; літаратурная балада, байка; пашырэнне ўяўленняў вучняў пра аўтарскую і тэматычную разнастайнасць байкі як жанру літаратуры; выпрацоўка ўменняў ацэньваць учынкi персанажаў, выяўляць найбольш напружаныя моманты ў баладзе, алегарычны сэнс у байцы; развіццё ўмення параўноўваць паміж сабой творы ліра-эпічнага жанру; удасканаленне навыкаў аналізу ліра-эпічнага твора; складанне выканальніцкай партытуры байкі</p>
Драматычныя жанры	4	6	8	<p>Замацаванне паняццяў драма як літаратурны род, драматычныя жанры: трагедыя, драма, камедыя; характэрныя асаблівасці драматычных жанраў: канфлікт, сюжэт, характар, сцэна, карціна, дыялог, рэпліка, рэмарка; сродкі выяўлення аўтарскай пазіцыі ў драматычным творы; удасканаленне ўменняў вылучаць эпізоды або дэталі, важныя для характарыстыкі дзейных асоб, устанаўліваць прычынна-выніковую сувязь паміж падзеямі і паводзінамі герояў у творы, характарызаваць героя драматычнага твора па яго словах і паводзінах; выпрацоўка ўменняў карыстацца паняццямі, неабходнымі для аналізу драматычнага твора; развіццё ўменняў выразнага чытання п'есы па асобах; удасканаленне ўменняў інсцэніравання і мізансцэніравання эпізодаў з драматычнага твора</p>
Паўтарэнне вывучанага ў VIII класе	1	2	3	<p>Паўтарэнне і абагульненне ведаў вучняў пра літаратуру як спецыфічны від мастацтва; замацаванне паняццяў аб трох родах літаратуры (эпічны, лірычны, драматычны); удасканаленне чытацкіх і літаратурна-творчых уменняў</p>
Творчыя работы	4	8	10	<p>Выкананне вусных (пісьмовых) навучальных работ (сачыненне-разважанне па вывучаным творы: разгорнуты адказ на пытанне, праблемная характарыстыка</p>

				(індывідуальная, параўнальная, групавая) герояў твора; водгук ці рэцэнзія на самастойна прачытаны твор, твор выяўленчага мастацтва, прагледжаныя кінафільм, тэлеспектакль (з матывацый уласных адносін да герояў і падзей))
Дадатковае чытанне	2	8	12	Са спіса твораў, прапанаваных для дадатковага чытання, настаўнік можа выбраць тыя, выкарыстанне якіх ён лічыць найбольш дарэчным у пэўным класным калектыве, улічваючы індывідуальныя магчымасці вучняў і наяўнасць тэкстаў у бібліятэчным фондзе
Рэзерв вучэбнага часу	1	3	3	Рэзерв вучэбнага часу настаўнік можа выкарыстаць па сваім меркаванні на чытанне і асэнсаванне літаратурных твораў
Усяго:	53	88	123	

Табліца 4

Рэкамендацыі па вывучэнні вучэбнага прадмета «Беларуская літаратура» на павышаным узроўні ў IX класе

Раздзел вучэбнай праграмы	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (базавы ўзровень)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, 1 гадзіна)	Колькасць гадзін на вывучэнне раздзела (павышаны ўзровень, 2 гадзіны)	Заўвагі (выкарыстанне дадатковых гадзін)
Уводзіны. Літаратура як мастацтва слова. Яе грамадскае прызначэнне. Функцыі літаратуры	1	2	2	Аktуалізацыя ведаў вучняў пра літаратуру як мастацтва слова; паглыбленне ўяўленняў пра прызначэнне мастацкай літаратуры, яе функцыі, літаратурны працэс. Дыскусія, чытацкая канферэнцыя
Чалавек і грамадства. Постаці айчыннай гісторыі ў беларускай літаратуры	5	7	12	Паглыбленне паняццяў <i>жыццё і летаніс</i> як жанр, гуманізм у літаратуры; пашырэнне ўяўленняў пра беларускіх асветнікаў старажытнасці, багацце і разнастайнасць старажытнай літаратуры, яе тэматычнай і жанравай разнастайнасці. Выразнае

				чытанне, падрыхтоўка паведамленняў, напісанне водгука
Рамантычнае і рэалістычнае адлюстраванне жыцця ў мастацкай літаратуры	8	14	20	Паглыбленне паняццяў <i>рамантычны герой, народнасць літаратуры, пародыя і бурлеск у літаратуры, фарс і вадэвіль як камедыйныя жанры, прадмова як жанр публіцыстычнай літаратуры</i> ; пашырэнне ўяўленняў пра творчасць Яна Баршчэўскага, Адама Міцкевіча, Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, Францішка Багушэвіча. Падрыхтоўка паведамленняў, прэзентацый, пастаноўка фрагмента твора, складанне планаў, супастаўленне твораў розных відаў мастацтва
Нацыянальнае і агульначалавечае ў мастацтве слова	14	25	32	Паглыбленне паняццяў <i>жанры лірыкі, паэма, санет, вобраз аўтара і апавядальніка</i> ; пашырэнне ўяўленняў пра творчасць Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Максіма Гарэцкага; выпрацоўка ўменняў вызначаць жанравыя асаблівасці мастацкіх твораў. Супастаўленне розных відаў мастацтва, падрыхтоўка паведамленняў, літаратурны дыспут, інсцэніроўка мастацкага твора
Чалавек у часе і прасторы ў творах беларускай літаратуры	15	24	35	Паглыбленне паняццяў <i>псіхалагізм у літаратуры, лірычны герой, рытміка-інтанацыйны лад верша, жанр аповесці</i> ; выпрацоўка ўменняў ацэньваць учынкi персанажаў, выяўляць жанравыя асаблівасці мастацкіх твораў. Выразнае чытанне, складанне рознага роду планаў, падрыхтоўка паведамленняў, літаратурная дыскусія, стварэнне вуснай і пісьмовай замалёўкі
Паўтарэнне і падагульненне вывучанага за год	1	2	3	Паўтарэнне і абагульненне ведаў вучняў пра літаратуру як спецыфічны від мастацтва, культурны дыялог эпох; удасканаленне чытацкіх і літаратурна-творчых уменняў
Творчыя работы	4	6	6	Выкананне вусных (пісьмовых) навучальных работ (сачыненне-разважанне па вывучаным творы: разгорнуты адказ на пытанне, праблемная характарыстыка (індывідуальная, параўнальная, групавая) герояў твора; водгук ці

				рэцэнзія на самастойна прачытаны твор, твор выяўленчага мастацтва, прагледжаныя кінафільм, тэлеспектакль (з матывацый уласных адносін да герояў і падзей))
Дадатковае чытанне	4	6	10	Са спіса твораў, прапанаваных для дадатковага чытання, настаўнік можа выбраць тыя, выкарыстанне якіх ён лічыць найбольш дарэчным у пэўным класным калектыве, улічваючы індывідуальныя магчымасці вучняў і наяўнасць тэкстаў у бібліятэчным фондзе
Рэзерв вучэбнага часу	1	2	3	Рэзерв вучэбнага часу настаўнік можа выкарыстаць па сваім меркаванні на чытанне і асэнсаванне літаратурных твораў
Усяго:	53	88	123	

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі адукацыйнага працэсу на павышаным узроўні ў VIII–IX класах змешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by> *Образовательный процесс. 2019/2020 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / Беларуская мова, Беларуская літаратура.*

4. Каляндарна-тэматычнае планаванне

Да 2019/2020 навучальнага года выдадзена прыкладнае каляндарна-тэматычнае планаванне «Беларуская мова і літаратура» для V, VI, VII, VIII, IX, X, XI класаў (Мінск : Нац. ін-т адукацыі: Аверсэв, 2019). Прыкладнае каляндарна-тэматычнае планаванне для IX класа змешчана на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by> *Образовательный процесс. 2019/2020 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / Беларуская мова, Беларуская літаратура.*

5. Асаблівасці арганізацыі адукацыйнага працэсу

Звяртаем увагу, што на вучэбных занятках па беларускай літаратуры для работы з тэкстамі рэкамендуецца звяртацца да серыі кніг «Школьная бібліятэка» (спіс серыі кніг «Школьная бібліятэка» размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by> *Образовательный процесс. 2019/2020 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / Беларуская мова, Беларуская літаратура.*

У дапамогу настаўніку для рэалізацыі ў адукацыйным працэсе кампетэнтнаснага падыходу выдадзены дыдактычныя і дыягнастычныя матэрыялы (серыя «Кампетэнтнасны падыход»). Дыдактычныя матэрыялыносяць практыкаарыентаваны характар, прызначаны для фарміравання прадметных кампетэнцый і накіраваны на засваенне

вучнямі вучэбнага матэрыялу праз розныя віды дзейнасці: пазнавальную, камунікатыўную, пошукавую, творчую і інш. Настаўнік з улікам асаблівасцей кожнага класа і адукацыйных задач самастойна вызначае спосабы іх рэалізацыі. Дыягнастычныя матэрыялы могуць быць выкарыстаны для праверкі і ацэнкі адукацыйных вынікаў пры ажыццяўленні бягучага і прамежкавага кантролю ў працэсе фронтальнай, індывідуальнай або групавой работы. Выкарыстанне названых матэрыялаў дазволіць на высокім метадычным узроўні арганізаваць работу па дасягненні адукацыйных вынікаў, прадугледжаных вучэбнай праграмай, у кантэксце кампетэнтнаснага падыходу.

Для арганізацыі і правядзення **факультатыўных заняткаў** па беларускай мове і літаратуры, акрамя вучэбна-метадычных комплексаў, настаўнікі могуць карыстацца праграмамі, зацверджанымі Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Вучэбна-метадычны комплекс факультатыўных заняткаў «Вывучаем беларускі правапіс. V–IX класы» можна выкарыстоўваць у якасці дыдактычнага матэрыялу для правядзення арфаграфічных хвілінак і ўдасканалення арфаграфічнай пісьменнасці вучняў.

Звяртаем увагу на тое, што для завучвання на памяць настаўнік прапануе толькі тыя вершы або праявічныя ўрыўкі з мастацкіх тэкстаў, якія вызначаны вучэбнай праграмай па беларускай літаратуры.

Рэкамендуецца пры выбары дамашняга задання арыентавацца на прыкладнае каляндарна-тэматычнае планаванне па вучэбных прадметах «Беларуская мова» і «Беларуская літаратура» (Мінск : Нац. ін-т адукацыі: Аверсэв, 2019), дзе ў графе «Дамашняе заданне» вызначаны канкрэтныя практыкаванні і заданні па кожнай тэме. Пры гэтым трэба ўлічваць, што аб'ём і змест дамашняга задання настаўнік вызначае дыферэнцавана, зыходзячы з канкрэтнай адукацыйнай сітуацыі і індывідуальных магчымасцей вучняў.

Нагадваем, што ў VI–XI (XII) класах да канца I чвэрці, а таксама ў V класе на працягу першага паўгоддзя захоўваецца аб'ём тэкстаў кантрольных работ, рэкамендаваных для папярэдняга класа. Пры наяўнасці дадатковых заданняў (не больш за 4) тэкст можа быць скарачаны на 10–20 слоў.

У першым паўгоддзі ў V класе па беларускай мове праводзяцца толькі навучальныя пераказы, якія ацэньваюцца ў адпаведнасці з нормамі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі для IV класа.

У V–VIII класах пісьмовыя работы па беларускай літаратуры носяць толькі навучальны характар. Адзнакі за навучальныя работы

выстаўляюцца па меркаванні настаўніка і павінны насіць стымулюючы характар. За навучальнае сачыненне адзнака выстаўляецца толькі па літаратуры.

Кантрольныя сачыненні па літаратуры пішуцца толькі ў IX–XI (XII) класах. Адзнакі за сачыненне па беларускай літаратуры ў IX–XI (XII) класах выстаўляюцца па літаратуры і па мове (першая адзнака – па літаратуры, другая – па мове).

Тэматычны кантроль вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў па беларускай літаратуры ажыццяўляецца ў вуснай ці пісьмовай формах або ў іх спалучэнні. Ацэнкай вусных адказаў і пісьмовых работ неабходна заахвочваць глыбокае, індывідуальна-асобаснае ўспрыманне літаратуры як мастацтва слова.

Нагадаем, што ў 2019/2020 навучальным годзе традыцыйна праводзяцца:

рэспубліканская алімпіяда па вучэбных прадметах «Беларуская мова» і «Беларуская літаратура»;

рэспубліканскі конкурс работ даследчага характару (канферэнцыя) вучняў па вучэбных прадметах «Беларуская мова» і «Беларуская літаратура».

Пры планаванні і арганізацыі пазакласнай работы па беларускай мове і літаратуры рэкамендуем звярнуць увагу на:

Каляндар юбілейных дат, якія будуць адзначацца ў 2019/2020 навучальным годзе:

<i>верасень:</i>	90-годдзе з дня нараджэння Мікалая Матукоўскага 95-годдзе з дня нараджэння Артура Вольскага
<i>кастрычнік:</i>	70-годдзе з дня нараджэння Аляксея Якімовіча
<i>лістапад:</i>	110-годдзе з дня нараджэння Максіма Лужаніна
<i>снежань:</i>	85-годдзе з дня нараджэння Івана Чыгрынава
<i>студзень:</i>	100-годдзе з дня нараджэння Міколы Аўрамчыка 80-годдзе з дня нараджэння Леаніда Дайнекі
<i>люты:</i>	95-годдзе з дня нараджэння Івана Навуменкі 85-годдзе з дня нараджэння Рыгора Барадуліна
<i>сакавік:</i>	100-годдзе з дня нараджэння Аляксея Пысіна 60-годдзе з дня нараджэння Віктара Шніпа
<i>красавік:</i>	80-годдзе з дня нараджэння Віктара Казько
<i>май:</i>	90-годдзе з дня нараджэння Алеся Петрашкевіча 80-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Ліпскага 120-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Жылкі
<i>чэрвень:</i>	85-годдзе з дня нараджэння Васіля Зуёнка 70-годдзе з дня нараджэння Аляксея Дударова 120-годдзе з дня нараджэння Кузьмы Чорнага

	115-годдзе з дня нараджэння Петруся Броўкі
ліпень:	55-годдзе з дня нараджэння Людмілы Рублеўскай
	115-годдзе з дня нараджэння Пятра Глебкі
	120-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Дубоўкі
жнівень:	70-годдзе з дня нараджэння Леаніда Галубовіча
	110-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Корбана
	70-годдзе з дня нараджэння Галіны Каржанеўскай

Каляндар міжнародных і дзяржаўных свят

1 верасня	– Дзень беларускага пісьменства
8 верасня	– Міжнародны дзень пісьменнасці
21 лютага	– Міжнародны дзень роднай мовы
3 сакавіка	– Сусветны дзень пісьменніка
21 сакавіка	– Сусветны дзень паэзіі
27 сакавіка	– Сусветны дзень тэатра
2 красавіка	– Міжнародны дзень дзіцячай кнігі
18 мая	– Сусветны дзень музеяў

У 2018/2019 навучальным годзе праведзена рэспубліканская кантрольная работа па вучэбным прадмеце «Беларуская мова», у якой прынялі ўдзел вучні X класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі.

Па выніках рэспубліканскай кантрольнай работы падрыхтаваны рэкамендацыі, якія могуць быць выкарыстаны з мэтай павышэння якасці адукацыі. Рэкамендацыі размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: <https://adu.by>.

Улічваючы вялікі адукацыйны патэнцыял экскурсій, значную колькасць разнапланавых экскурсійных аб'ектаў і турыстычных маршрутаў мясцовага значэння, лічым неабходным актывізаваць выкарыстанне гэтай формы работы з улікам прынцыпу тэрытарыяльнай даступнасці, а таксама неабходнасці ўключэння рэгіянальнага краязнаўчага кампанента ў адукацыйны працэс. З гэтай мэтай распрацаваны Пералік экскурсійных аб'ектаў і турыстычных маршрутаў, якія рэкамендаваны для наведвання навучэнцамі ў рамках правядзення вучэбных і факультатывных заняткаў, пазакласных мерапрыемстваў з улікам зместу вучэбных праграм па вучэбных прадметах.

Абавязковай умовай з'яўляецца выкарыстанне ў адукацыйным працэсе вынікаў азнаямлення вучняў з вартымі ўвагі мясцінамі Беларусі. З гэтай мэтай у пераліку аб'ектаў указаны раздзелы (тэмы) вучэбнай праграмы, у межах якіх неабходна прапаноўваць вучням заданні з апорай на веды, уражанні і ўяўленні, якія яны набылі ў час экскурсійных праграм.

Пэралік экскурсійных аб'ектаў і турыстычных маршрутаў, якія рэкамендаваны для наведвання навучэнцамі, размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: www.adu.by / *Образовательный процесс. 2019/2020 учебный год / Организация воспитания.*

6. Дадатковыя рэсурсы

Карысную інфармацыю пры падрыхтоўцы да вучэбных заняткаў можна знайсці на наступных *інтэрнэт-рэсурсах*:

<http://www.belarus.by/ru/travel/heritage> – афіцыйны сайт Рэспублікі Беларусь;

<http://www.belstat.gov.by/> – Статыстычны штогоднік Рэспублікі Беларусь;

<https://adu.by> *Образовательный процесс. 2019/2020 учебный год / Общее среднее образование / Учебные предметы. V–XI классы / **Беларуская мова, Беларуская літаратура***;

<http://edu.gov.by> – Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь;

www.nlb.by – Нацыянальная бібліятэка Беларусі;

<http://www.kupalauski.by> – Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы;

<http://www.bellitmuseum.by> – Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры;

<http://bagdanovich.museum.by> – Літаратурны музей Максіма Багдановіча;

<http://www.yakubkolas.by> – Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа;

<http://www.kupala-museum.by> – Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы;

<http://www.lim.by> – рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом “Звязда”».

7. Выпускны экзамен па вучэбным прадмеце «Беларуская мова» для вучняў IX класа па завяршэнні навучання і выхавання на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі ў 2019/2020 навучальным годзе будзе праводзіцца ў форме дыктанта.

Выпускны экзамен па беларускай мове для вучняў XI класа па завяршэнні навучання і выхавання на III ступені агульнай сярэдняй адукацыі ў 2019/2020 навучальным годзе будзе праводзіцца ў форме пераказу **па розных тэкстах** для вучняў, якія вывучаюць беларускую мову на павышаным узроўні, і для вучняў, якія вывучаюць беларускую мову на базавым узроўні.

8. Арганізацыя метадычнай работы

У 2019/2020 навучальным годзе дзейнасць метадычных фарміраванняў настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры рэкамендуецца арганізаваць па тэме **«Развіццё прадметна-**

метадычных кампетэнцый педагогаў ва ўмовах абнаўлення зместу адукацыі».

На жнівеньскіх прадметных секцыях варта абмеркаваць наступныя пытанні:

1. Асаблівасці арганізацыі вучэбнага працэсу ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі ў 2019/2020 навучальным годзе:

адукацыйныя стандарты базавай і сярэдняй адукацыі, патрабаванні да якасці навучання беларускай мове і літаратуры;

абнаўленне вучэбных праграм па вучэбных прадметах «Беларуская мова», «Беларуская літаратура»;

рэалізацыя сучасных дыдактычных падыходаў у вучэбных дапаможніках па вучэбных прадметах «Беларуская мова», «Беларуская літаратура» для VIII–IX класаў;

кантрольна-ацэначная дзейнасць настаўніка беларускай мовы і літаратуры.

2. Дапрофільная падрыхтоўка і профільнае навучанне:

вучэбна-метадычнае забеспячэнне дапрофільнай падрыхтоўкі па вучэбных прадметах «Беларуская мова» і «Беларуская літаратура»;

асаблівасці вывучэння беларускай мовы і літаратуры ў VIII–IX класах;

адметнасці арганізацыі вучэбнай дзейнасці вучняў па вучэбных прадметах «Беларуская мова», «Беларуская літаратура» ў X–XI класах на павышаным узроўні вывучэння прадмета.

3. Планаванне работы метадычных фарміраванняў:

аналіз работы метадычных фарміраванняў у 2018/2019 навучальным годзе;

панаваанне работы метадычнага аб'яднання, творчай групы, школы маладога настаўніка і іншых метадычных фарміраванняў на 2019/2020 навучальны год.

На пасяджэннях метадычных фарміраванняў настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры (метадычнае аб'яднанне, школа маладога настаўніка, школа ўдасканалення педагогічнага майстэрства, творчыя групы і інш.) рэкамендуецца разгледзець актуальныя пытанні тэорыі і методыкі выкладання прадметаў з *улікам эфектыўнага вопыту педагогаў рэгіёна:*

шляхі ўдасканалення прадметна-метадычных кампетэнцый настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры;

правядзенне кантрольна-ацэначнай дзейнасці як абавязковы складнік прафесійнага майстэрства настаўніка беларускай мовы і літаратуры;

фарміраванне рытарычнай і сацыякультурнай кампетэнцый вучняў сродкамі вучэбнага прадмета «Беларуская мова»;

развіццё культуралагічнай і культуратворчай кампетэнцый вучняў на вучэбных занятках па беларускай літаратуры;

змест абноўленых вучэбных праграм па вучэбным прадмеце «Беларуская літаратура»: аўтары, творы, методыка выкладання;

рэкамендацыі па выніках вывучэння якасці адукацыі як рэсурс развіцця чытацкай пісьменнасці вучняў;

асаблівасці трансляцыі эфектыўнага вопыту выкладання вучэбных прадметаў «Беларуская мова» і «Беларуская літаратура».

Падрабязная інфармацыя пра курсавыя і міжкурсавыя мерапрыемствы, рэкамендацыі па змесце і арганізацыі метадычнай работы з настаўнікамі беларускай мовы і літаратуры ў 2019/2020 навучальным годзе будуць размешчаны на сайце дзяржаўнай установы адукацыі «Акадэмія паслядыпломнай адукацыі» (www.academy.edu.by).

